

ادامه بحث اخلاقِ فردی امیرالمؤمنین صلوات الله علیه

قسمت بیست و هفتم؛ سحر پنجشنبه ۱ خرداد ۹۹

سوره توبه - آیه ۱۱۲

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّاهُونَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَ الْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ وَ بَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

مؤمنان کسانی‌اند که از غیر خدا روی برتافته و به سوی او بازگشته‌اند و او را عبادت می‌کنند و زیانشان به ستایش او گویاست و پیوسته برای عبادت از مسجدی به مسجد دیگر در رفت‌وآمدند و رکوع می‌کنند و به درگاه خدا سجده می‌برند؛ علاوه بر اینها به وظایف اجتماعی خود عمل می‌کنند و مردم را به کار پسندیده فرامی‌خوانند و از کار ناپسند بازمی‌دارند و در هر حال پاسدار مقررات الهی‌اند.

✓ رعایت حرمت و شأن مردم

عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ:
خَرَجَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ عَلَى أَصْحَابِهِ وَ هُوَ رَاكِبٌ فَمَشَوْا مَعَهُ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِمْ
فَقَالَ لَكُمْ حَاجَةٌ فَقَالُوا لَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ لَكِنَّا نَحِبُّ أَنْ نَمَشِيَ مَعَكَ فَقَالَ لَهُمْ **انْصَرِفُوا**
فَإِنْ مَشَى الْمَاشِي مَعَ الرَّكِيبِ مَفْسَدَةٌ لِلرَّكِيبِ وَ مَدَلَّةٌ لِلْمَاشِي قَالَ وَ رَكِبَ مَرَّةً أُخْرَى فَمَشَوْا
خَلْفَهُ فَقَالَ **انْصَرِفُوا فَإِنَّ خَفَقَ التَّعَالِ خَلَفَ أَعْقَابَ الرِّجَالِ مَفْسَدَةٌ لِقُلُوبِ النَّوَكِيِّ**

المحاسن، ج ۲، ص: ۶۲۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: روزی امیر مؤمنان به سراغ اصحابش آمد در حالی که بر مرکب سوار بود. گروهی پشت سر حضرت به راه افتادند. امام نگاهی به آنها کرد و فرمود: با من کاری دارید؟

عرض کردند: نه یا امیرالمؤمنین ولی دوست داریم همراه شما راه برویم. امام به آنها فرمود: برگردید، زیرا راه رفتن پیاده در کنار سوار موجب مفسده (غرور و خودبرتربینی) برای شخص سوار و سبب ذلت برای پیاده است.

سپس امام صادق علیه السلام افزود: دفعه دیگری باز امام سوار بود و جمعی پشت سر او پیاده به راه افتادند. امیرالمؤمنین صلوات الله علیه فرمود: بازگردید، زیرا صدای کفش‌ها پشت سر انسان‌ها موجب فساد دل‌های احمقان می‌شود.

✓ سبک زندگی امیرالمؤمنین صلوات الله علیه در خانه

عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: **كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ يَحْتَطِبُ وَيَسْتَقِي وَيَكْنُسُ** وَكَانَتْ فَاطِمَةُ سَلَامُ اللَّهُ عَلَيْهَا تَطْحَنُ وَتَعْجِنُ وَتَخْبِزُ.

الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۵، ص: ۸۶

امام صادق علیه السلام فرمودند: حضرت امیر علیه السلام هیزم تهیه می‌کرد و از چاه آب برای منزل می‌آورد و جاروب می‌کرد و حضرت فاطمه سلام الله علیها نیز گندم را آرد می‌نمود و خمیر می‌کرد و نان می‌پخت.

✓ آزادسازی بردگان از عرق جبین

عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ وَ سَلَمَةَ صَاحِبِ السَّابِرِيِّ
عَنْ أَبِي أُسَامَةَ زَيْدِ الشَّحَّامِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ **أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
أَعْتَقَ أَلْفَ مَمْلُوكٍ مِنْ كَدِّ يَدَيْهِ.**

الكافي (ط - الإسلامية)، ج ٥، ص: ٧٤

امام باقر سلام الله عليه فرمودند: جدم امیر المؤمنین علیه السلام با دستمزد خود هزار بنده مملوک خرید و آزاد کرد.

✓ زهد امیرالمومنین صلوات الله عليه

جَعْفَرُ، عَنْ أَبِيهِ عَنِ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ : أَنَّ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يُؤْتَى بِغَلَّةِ مَالِهِ مِنْ يَنْبَعٍ
فَيُصْنَعُ لَهُ مِنْهَا الطَّعَامُ، يُثْرَدُ لَهُ الْخُبْزُ وَالرَّيْتُ وَ تَمْرُ الْعَجْوَةِ فَيَجْعَلُ لَهُ مِنْهُ ثَرِيداً فَيَأْكُلُهُ، وَ
يُطْعِمُ النَّاسَ الْخُبْزَ وَاللَّحْمَ، وَ رَبَّماً أَكَلَ اللَّحْمَ.

قرب الإسناد (ط - الحديثة)، النص، ص: ١١٣

غذای امیرالمومنین از محصولی بود که از دارایی شخصی حضرت از منبع مدینه می آمد. برایشان از نان، روغن و خرماى عجوه تلیت درست میشد و میل میکردند. اما غذایی که به مردم میدادند نان و گوشت بود. هرچند خود نیز گاهی گوشت میخوردند.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ قَالَ: حَدَّثَنَا الْحَسَنُ قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ قَالَ وَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْعَبَّاسِ
قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَيْسَى قَالَ: حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ يُطْعِمُ النَّاسَ بِالْكَوْفَةِ الْخُبْزَ وَ اللَّحْمَ وَ كَانَ لَهُ
طَعَامٌ عَلَى حِدَةٍ فَقَالَ قَائِلٌ مِنَ النَّاسِ: **لَوْ نَظَرْنَا إِلَى طَعَامِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ مَا هُوَ فَأَشْرَفُوا عَلَيْهِ**

وَإِذَا طَعَامُهُ تَرِيدَةً بَزَيْتٍ مُكَلَّلَةٍ بِالْعَجْوَةِ وَكَانَ ذَلِكَ طَعَامَهُ وَكَانَتْ الْعَجْوَةُ تُحْمَلُ إِلَيْهِ مِنَ الْمَدِينَةِ.

الغارات (ط - القديمة)، ج ١، ص: ٥٦

امام صادق عليه السلام از پدرش امام باقر علیه السلام روایتی راجع به رفتار امیرالمؤمنین صلوات الله علیه نقل می کنند که حضرت در کوفه به مردم نان و گوشت می خوراندید. لفظ «کان» دلالت بر تکرار این عمل می کند و لذا می توانیم بگوییم سبک ایشان این بود که به مردم گوشت و نان می خورانیده اند، ولی غذای خودشان متفاوت بود و از این نان و گوشت تناول نمی فرمودند. کسی گفت: ببینیم غذای خود حضرت امیر چیست؟ رفتند و امام را زیر نظر گرفتند و دیدند که غذای حضرت معجونی از روغن و خرما می فشرده (عجو) است که شاید همین خرما خشتی الان باشد. راوی در ادامه می گوید که این عجو از مدینه برای حضرت آورده می شد که نشان می دهد در ایام عمارت و خلافت ایشان بوده است.

عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِي حَمَّادٍ وَعِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَغَيْرُهُمَا بِأَسَانِيدٍ مُخْتَلِفَةٍ فِي اخْتِجَاجِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلِيٍّ عَاصِمِ بْنِ زِيَادٍ حِينَ لَبَسَ الْعَبَاءَ وَتَرَكَ الْمَلَأَ وَشَكَاهُ أَخُوهُ الرَّبِيعُ بْنُ زِيَادٍ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَدْ غَمَّ أَهْلَهُ وَأَحْزَنَ وُلْدَهُ بِذَلِكَ فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلِيُّ بْنُ زِيَادٍ فَجِيءَ بِهِ فَلَمَّا رَأَاهُ عَبَسَ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ لَهُ أَمَا اسْتَحْيَيْتَ مِنْ أَهْلِكَ أَمَا رَحِمْتَ وُلْدَكَ أَتَرَى اللَّهَ أَحَلَّ لَكَ الطَّيِّبَاتِ وَهُوَ يَكْرَهُ أَحَدَكَ مِنْهَا أَنْتَ أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ ذَلِكَ أَوَ لَيْسَ اللَّهُ يَقُولُ وَ الْأَرْضَ وَصَعَهَا لِلْأَنَامِ. فِيهَا فَكَيْهَةٌ وَ النَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ أَوَ لَيْسَ اللَّهُ يَقُولُ مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ. بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ إِلَى قَوْلِهِ يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللَّوْلُؤُ وَ الْمَرْجَانُ فَبِاللَّهِ لَا يَبْتَدَالُ نِعْمَ اللَّهُ بِالْفَعَالِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ ابْتِدَالِهَا بِالْمَقَالِ وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ فَقَالَ عَاصِمٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَعَلَى مَا افْتَضَرْتِ فِي مَطْعَمِكَ عَلَى الْجُشُوبَةِ وَ فِي

مَلْبَسِكَ عَلَى الْخُشُونَةِ؟ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فَرَضَ عَلَى أُمَّةِ الْعَدْلِ أَنْ يُقَدَّرُوا
أَنْفُسَهُمْ بِضَعْفَةِ النَّاسِ كَيْلًا يَتَّبِعَ بِالْفَقِيرِ فَقْرُهُ فَأَلْقَى عَاصِمُ بْنُ زِيَادٍ الْعَبَاءَ وَ لَبَسَ الْمَلَاءَ.

الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص: ۴۱۰

زمانی که عاصم بن زیاد عبا پوشید و جامه نرم را بیرون کرد و برادرش ربیع بن زیاد. شکایت او را خدمت امیرالمؤمنین علیه السلام آورد که او همسرش را غمگین نموده و فرزندان او را اندوهناک ساخته؛ حضرت فرمود: عاصم را نزد من آورید، او را خدمتش آوردند، چون حضرت او را دید، چهره درهم کشید و فرمود: از همسرت خجالت نکشیدی؟ به فرزندان رحم نکردی؟ گمان می کنی که خدا چیزهای خوب و پاکیزه را برای تو حلال کرده و نمی خواهد از آنها استفاده کنی، تو نزد خدا پست تر از آنی، مگر خدا نمی فرماید: (خدا زمین را برای استفاده مردم نهاد که در آن میوه و نخل غلافدار است) مگر خدا نمی فرماید: (دو دریا را گذاشت که به هم برسند، میانشان حائلی است که به هم تجاوز نکنند تا آنجا که فرماید: از آنها لَوْ لَوْ و مرجان بیرون می شود) به خدا سوگند که به کار بردن نعمت های خدا را با عمل، نزد او محبوب تر است از به کار بردن آنها را با گفتار (یعنی شکر عملی بهتر از شکر قولی است و شکر قولی آن است که نعمت های خدا را به یاد آورد و به زبان شکر کند) در صورتی که خدای می فرماید: (و اما نعمت پروردگارت را بازگو) (بنا براین شکر عملی لازم تر و محبوب تر است.) عاصم گفت: یا امیرالمؤمنین! پس چرا خود شما بخوراک سخت و پوشاک درشت، اکتفا نموده ای؟ فرمود: وای بر تو! همانا خدای بر پیشوایان عدالت واجب ساخته که خود را در ردیف مردم ضعیف و ناتوان گیرند، تا فقر و تنگدستی، فقیر را از جا به در نبرد. عاصم بن زیاد عبا را کنار گذاشت و جامه نرم در بر کرد.

✓ برخورد با مانور تجمل مسئولین حکومت

و من کتاب له علیه السلام [کتبه] لشريح بن الحارث قاضيه

و رُوِيَ أَنَّ شُرَيْحَ بْنَ الْحَارِثِ قَاضِيَّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامِ اشْتَرَى عَلَيَّ عَهْدِي دَارًا بِثَمَانِينَ دِينَارًا فَبَلَغَهُ ذَلِكَ فَاسْتَدْعَى شُرَيْحًا وَقَالَ لَهُ بَلِّغْنِي أَنَّكَ ابْتِغَيْتَ دَارًا بِثَمَانِينَ دِينَارًا وَ كَتَبْتَ لَهَا كِتَابًا وَ أَشْهَدْتَ فِيهِ شُهودًا فَقَالَ لَهُ شُرَيْحُ قَدْ كَانَ ذَلِكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهِ نَظَرَ الْمُغْضَبِ ثُمَّ قَالَ لَهُ- يَا شُرَيْحُ أَمَا إِنَّهُ سَيَأْتِيكَ مَنْ لَا يَنْظُرُ فِي كِتَابِكَ وَ لَا يَسْأَلُكَ عَنِ بَيْتِكَ حَتَّى يُخْرِجَكَ مِنْهَا شَاخِصًا وَ يُسَلِّمَكَ إِلَى قَبْرِكَ خَالِصًا فَانظُرْ يَا شُرَيْحُ لَا تَكُونُ ابْتِغَيْتَ هَذِهِ الدَّارَ مِنْ غَيْرِ مَالِكَ أَوْ نَقَدْتَ الثَّمَنَ مِنْ غَيْرِ حَلَالِكَ فَإِذَا أَنْتَ قَدْ خَسِرْتَ دَارَ الدُّنْيَا وَ دَارَ الْآخِرَةِ. أَمَا إِنَّكَ لَوْ كُنْتَ أَتَيْتَنِي عِنْدَ شِرَائِكَ مَا اشْتَرَيْتَ لَكَ كِتَابًا عَلَيَّ هَذِهِ النُّسخَةَ فَلَمْ تَرْغَبْ فِي شِرَاءِ هَذِهِ الدَّارِ [بِالدَّرْهِمِ] بِدَرْهِمٍ فَمَا فَوْقَ وَ النُّسخَةُ هَذِهِ هَذَا مَا اشْتَرَى عَبْدٌ ذَلِيلٌ مِنْ مَيِّتٍ قَدْ أُزْعِجَ لِلرَّحِيلِ اشْتَرَى مِنْهُ دَارًا مِنْ دَارِ الْغُرُورِ مِنْ جَانِبِ الْفَانِينَ وَ خِطَّةِ الْهَالِكِينَ وَ تَجَمُّعِ هَذِهِ الدَّارِ حُدُودِ أَرْبَعَةَ الْوَحْدِ الْأَوَّلُ يَنْتَهِي إِلَى دَوَاعِي الْأَقَاتِ وَ الْوَحْدِ الثَّانِي يَنْتَهِي إِلَى دَوَاعِي الْمُصِيبَاتِ وَ الْوَحْدِ الثَّلَاثُ يَنْتَهِي إِلَى الْهَوَى الْمُرِيدِي وَ الْوَحْدِ الرَّابِعُ يَنْتَهِي إِلَى الشَّيْطَانِ الْمُغْوِي وَ فِيهِ يُشْرَعُ بَابُ هَذِهِ الدَّارِ اشْتَرَى هَذَا الْمُعْتَرُّ بِالْأَمَلِ مِنْ هَذَا الْمُزْعَجِ بِالْأَجَلِ هَذِهِ الدَّارُ بِالْخُرُوجِ مِنْ عِزِّ الْقَنَاعَةِ وَ الدُّخُولِ فِي ذُلِّ الطَّلَبِ وَ الصَّرَاعَةِ فَمَا أَدْرَكَ هَذَا الْمُشْتَرِي فِيهَا اشْتَرَى مِنْهُ مِنْ دَرَكٍ فَعَلَى مُبْلِلِ أَجْسَامِ الْمُلُوكِ وَ سَالِبِ نَفُوسِ الْجَبَابِرَةِ وَ مُزِيلِ مُلْكِ الْفَرَاعِنَةِ مِثْلِ كِسْرَى وَ قَيْصَرَ وَ تَبَعٍ وَ حَمِيرَ وَ مَنْ جَمَعَ الْمَالَ عَلَى الْمَالِ فَأَكْثَرَ وَ مَنْ بَنَى وَ شَيَّدَ وَ زَخْرَفَ وَ نَجَّدَ وَ ادَّخَرَ وَ اعْتَقَدَ وَ نَظَرَ بِرُغْمِهِ لِلْوَلَدِ إِشْخَاصَهُمْ جَمِيعًا إِلَى مَوْقِفِ الْعَرُضِ وَ الْحِسَابِ وَ مَوْضِعِ الثَّوَابِ وَ الْعِقَابِ إِذَا وَقَعَ الْأَمْرُ بِفَضْلِ الْقَضَاءِ وَ خَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ شَهِدَ عَلَيَّ ذَلِكَ الْعَقْلُ إِذَا خَرَجَ مِنْ أَسْرِ الْهَوَى وَ سَلِمَ مِنْ عَلَائِقِ الدُّنْيَا

نهج البلاغة (للصبي صالح)، ص: ٣٦٥

و از نامه آن حضرت است که به شریح پسر حارث، قاضی خود، نوشت:

[گفته‌اند شریح پسر حارث، قاضی امیر مؤمنان علیه السلام، در خلافت آن حضرت خانه‌ای به هشتاد دینار خرید، چون این خبر به امام رسید او را طلبید و فرمود: [به من خبر داده‌اند خانه‌ای به هشتاد دینار خریده‌ای و سندی برای آن نوشته‌ای، و گواهی بر آن گرفته‌ای؟] شریح گفت: آری، امیر مؤمنان چنین بوده است: امام نگاهی خشمگین بدو کرد، سپس فرمود: [شریح! به زودی کسی به سر وقت می‌آید که به نوشته‌ات نمی‌نگرد و از گواهی نمی‌پرسد، تا آنکه تو را از آن خانه بیرون کند و بردارد و تھی دست به گورت سپارد. پس شریح! مبادا این خانه را از جز مال خود خریده باشی یا بهای آن را از جز حلال به دست آورده، چه، آن گاه خانه دنیا را زیان کرده‌ای و خانه آخرت را از دست داده. اگر آن گاه که این خانه را خریدی نزد من می‌آمدی، برای تو سندی می‌نوشتم بدینسان، پس رغبت نمی‌کردی به خریدن خانه به درهمی یا افزون از آن، و سند چنین است: این خانه‌ای است که خریده است آن را بنده‌ای خوار، از مرده‌ای که او را از جای برخیزانده‌اند برای کوچ و بستن بار. از او خانه‌ای از خانه‌های فریب خریده است، در کوی که سپری شوندگان جای دارند و تباه شوندگان- روز به سر آرند- این خانه از چهار سو، در این چهار حدّ جای گرفته است: حدّ نخست بدانجا که آسیبها و بلا در کمین است، و حد دوم بدانجا که مصیبتها جایگزین، و حدّ سوم به هوسی که تباه سازد، و حد چهارم به شیطانی که گمراه سازد، و در خانه به حدّ چهارمین گشاده است- و شیطان بدانجا ایستاده- خرید این فریفته آرزومند- این خانه را- از این کس که اجل وی را از جای کند. به بهای برون شدن از قناعتی که موجب ارجمندی است، و درون شدن در ذلت و به دست آوردن- دنیا که مایه دردمندی است- و زبانی که این خریدار را در آنچه خریده رسد، بر نا آرام دارنده تن‌های پادشاهان است، و گیرنده جانهای سرکشان، و درهم ریزنده دولت فرعونان، چون کسرا، و قیصر، و تبع، و حمیر، و آن کس که مال بر مال نهاد و افزون داشت و ساخت و بر افراشت، و زیور کرد و بیاراست، و اندوخت، و به گمان

خویش برای فرزند مایه توخت. بر اوست که همگان را در جایگاه رسیدگی و حساب، و محل پاداش و عقاب روانه کند آن گاه که کار داوری به نهایت رسد، «و آن جاست که تباهکاران زیان برند». بر این سند خرد گواهی دهد هرگاه از بند هوا و دلبستگیهای دنیا برون رود.

✓ آرامش در بحران ها

قَدْ كَانَ أَصْحَابُ الْجَمَلِ حَمَلُوا عَلَى مَيْمَنَةِ عَلِيٍّ وَمَيْسَرَتِهِ ، فَكَشَفُوهَا ، فَأَتَاهُ بَعْضُ وُلْدِ عَقِيلٍ وَعَلِيٌّ يَخْفِقُ نُعَاسًا عَلَى قُرْبوسِ سَرَجِهِ ، فَقَالَ لَهُ : يَا عَمُّ ، قَدْ بَلَغْتَ مَيْمَنَتَكَ وَمَيْسَرَتَكَ حَيْثُ تَرَى ، وَأَنْتَ تَخْفِقُ نُعَاسًا ؟ ! قَالَ : أَسْكَتَ يَا بَنَ أَخِي ، فَإِنَّ لِعَمِّكَ يَوْمًا لَا يَعْدُوهُ ، وَاللَّهِ مَا يُبَالِي عَمُّكَ وَقَعَ عَلَى الْمَوْتِ أَوْ وَقَعَ الْمَوْتُ عَلَيْهِ .

مروج الذهب، ج ۲، ص: ۳۶۶

جملیان بر سمت راست و چپ سپاه امیرالمومنین علیه السلام حمله میکردند و آن را از هم گسستند. در این هنگام یکی از فرزندان عقیل به نزد عمو آمد در حالیکه بر کوهه زین اسب خود به خوابی سبک فرورفته بود. با تعجب به حضرت گفت: عمو جان! در چنین شرائطی چرت میزنید؟!

حضرت فرمودند: ای برادرزاده! خاموش باش. عمویت را روزی است که از آن در نمیگذرد. به خدا سوگند عمویت باکی ندارد که به پیشواز مرگ رود یا مرگ او را دریابد.

فَشَقَّ عَلِيٌّ فِي عَسْكَرِ الْقَوْمِ يَطْعَنُ وَيَقْتُلُ ، ثُمَّ حَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ : الْمَاءُ ، الْمَاءُ . فَأَتَاهُ رَجُلٌ بِإِدَاوَةٍ فِيهَا عَسَلٌ ، فَقَالَ لَهُ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، أَمَّا الْمَاءُ فَإِنَّهُ لَا يَصْلُحُ لَكَ فِي هَذَا الْمَقَامِ ، وَلَكِنْ أَدْوَقَكَ هَذَا الْعَسَلُ . فَقَالَ : هَاتِ ، فَحَسَا مِنْهُ حُسْوَةٌ ، ثُمَّ قَالَ : إِنَّ عَسَلَكَ لَطَائِفِي ! قَالَ الرَّجُلُ : لَعَجَبًا مِنْكَ . وَاللَّهِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ . لِمَعْرِفَتِكَ الطَّائِفِيَّ مِنْ غَيْرِهِ فِي هَذَا الْيَوْمِ ،

وَقَدْ بَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ ! ! فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ : إِنَّهُ وَاللَّهِ *يَابْنَ أَخِي مَا مَلَأَ صَدْرَ عَمَّكَ شَيْءٌ
قَطُّ ، وَلَا هَابَهُ شَيْءٌ .

الامامه و السیاسه ج ۱ ص ۹۱

در اوج جنگ جمل، امیرالمومنین صلوات الله علیه سپاه دشمن را گشود، حمله میکرد و میکشت. در حالیکه میفرمود : آب، آب ! خود را از معرکه بیرون کشید. مردی ظرفی عسل آورد و گفت: ای امیر مومنان در این شرائط آب برایتان مناسب نیست؛ اما ازین شربت عسل شما را سیراب میکنم. فرمود: بده! چون جرعه ای نوشید فرمود: عسلت از عسل طائف است! مرد گفت: به خدا در شگفتم از تو که در چنین شرائطی که دلها از جا کنده شده، عسل طائفی را از غیر آن تشخیص میدهی. امیرالمومنین صلوات الله علیه به او فرمودند: به خدا سوگند ای برادرزاده! هیچ چیز دل عمویت را به لرزه در نمی آورد و چیزی او را نمی ترساند.